

Datum van inontvangstneming : 07/07/2017

Zaak C-331/17

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

1 juni 2017

Verwijzende rechter:

Corte d'appello di Roma (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 mei 2017

Verzoekende partij:

██████████

Verwerende partij:

Fondazione Teatro dell'Opera di Roma

LA CORTE D'APPELLO DI ROMA
SEZIONE LAVORO E PREVIDENZA
IVe COLLEGE

[OMISSIS]

Zitting van **15 mei 2017**

heeft de navolgende

BESLISSING - Art. 267 VWEU

gegeven

in het hoger beroep [OMISSIS] van:

██████████ ██████████ [OMISSIS]

VERZOEKENDE PARTIJ

TEGEN

FONDAZIONE TEATRO DELL'OPERA DI ROMA [OMISSIS]

[OMISSIS]

VERWERENDE PARTIJ

[Or.2]

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

- 1 [REDACTED] heeft van 26/6/2007 tot 30/10/2011 als danseres gewerkt voor de Fondazione Teatro dell'Opera di Roma, waarbij zij arbeidsrechtelijk viel onder niveau VI van de nationale collectieve theaterarbeidsovereenkomst voor personeel van operagezelschappen en orkesten, op grond van meerdere arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd en verlengingen van die overeenkomsten [OMISSIS] [lijst van de contractperiodes en verlengingen] die voortvloeiden uit bepaalde dansvoorstellingen, voor een totaal van meer dan 36 maanden.
- 2 Voor de Tribunale di Roma (rechter in eerste aanleg), zetelend als arbeidsrechter, voerde zij aan dat zij in die periode vast deel uitmaakte van het theaterpersoneel; dat in de overeenkomsten geen bijzondere technische, operationele en productietechnische-eisen werden gesteld die een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd zouden rechtvaardigen, ook gezien de totale duur en de continuïteit van de arbeidsverhouding; dat het contingenteningsbeding (een jaargemiddelde van 15 % werknemers voor bepaalde tijd op het functioneel personeelsbestand) was geschonden en dat zij dezelfde taken verrichtte als het vaste personeel, ook in de afzonderlijke dansarrangementen, die naar niveau V konden worden herleid.
- 3 Zij verzocht de rechter vast te stellen dat de beperkingen in de tijd van de arbeidsovereenkomsten die zij met de Fondazione had gesloten (om verschillende redenen) onrechtmatig waren, haar arbeidsverhouding om te zetten in een arbeidsverhouding voor onbepaalde tijd vanaf de datum van sluiting van de eerste overeenkomst en daaropvolgend haar loopbaan opnieuw samen te stellen en de Fondazione te veroordelen tot betaling van haar loon vanaf de werkaanbieding en van een schadevergoeding op grond van artikel 32 L van wet nr. 183/2010.

[Or.3]

- 4 De Fondazione betwistte deze verzoeken en de Tribunale verwierp het beroep, met uitspraak nr. [OMISSIS] van 22.11.2013, stellende dat het recht van beroep voor de werknemster was vervallen wat betreft de arbeidsovereenkomsten tot 2010 en, wat betreft de daaropvolgende arbeidsovereenkomsten, dat de algemene beginselen die gelden voor overeenkomsten voor bepaalde tijd niet van toepassing zijn op het personeel van operagezelschappen en orkesten, vanwege de bijzondere wetgeving ter zake.

-
- 5 Met een tijdig bij dit Hof ingesteld hoger beroep bestrijdt verzoekster de beslissing van de Tribunale en voert strijdigheid aan met de Europese regeling van de bijzondere regeling betreffende operagezelschappen en orkesten. De verwerende Fondazione persisteert [OMISSIS].

Wettelijke bepalingen

- 6 a) Punt 1 van clause 5 van de raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, gesloten op 18 maart 1999, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999, betreffende de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, „Maatregelen ter voorkoming van misbruik”, luidt: „Teneinde misbruik als gevolg van het gebruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd te voorkomen, voeren de lidstaten, na raadpleging van de sociale partners overeenkomstig nationale wetgeving, collectieve overeenkomsten of gebruiken, en/of de sociale partners, wanneer er geen gelijkwaardige wettelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik bestaan, op een wijze die rekening houdt met de behoeften van bepaalde sectoren en/of categorieën werknemers, een of meer van de volgende maatregelen in: a) vaststelling van objectieve redenen die een vernieuwing van dergelijke overeenkomsten of verhoudingen rechtvaardigen; b) vaststelling van de maximale totale duur van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd; c) vaststelling van het aantal malen dat dergelijke overeenkomsten of verhoudingen mogen worden vernieuwd”.

[Or.4]

b) Artikel 3, lid 6, van wetsbesluit nr. 64 van 30 april 2010, na wijziging, omgezet in wet nr. 100 van 29 juni 2010, inzake „Spoedmaatregelen betreffende podiumkunsten en culturele activiteiten”, bepaalt: „Op operagezelschappen en orkesten blijft, vanaf hun omzetting naar privaatrechtelijke entiteiten, van toepassing artikel 3, leden 4 en 5, van wet nr. 426 van 22 juli 1977 en latere wijzigingen, ook met betrekking tot de arbeidsverhoudingen die zijn aangegaan nadat ze zijn omgezet naar privaatrechtelijke entiteiten en die betrekking hebben op de periode die voorafgaat aan de inwerkingtreding van wetgevend besluit nr. 368 van 6 september 2001. Verder zijn onverbindend de arbeidsovereenkomsten voor artiesten die niet bedoeld zijn voor concrete geprogrammeerde artistieke werkzaamheden. In ieder geval zijn de bepalingen van artikel 1, leden 1 en 2, van wetsbesluit nr. 368 van 6 september 2001 niet van toepassing op operagezelschappen en orkesten.”

c) Artikel 3 van wet nr. 426 van 22 juli 1977 (Bijzondere maatregelen ter ondersteuning van muzikale activiteiten), waarnaar wordt verwezen in wetsbesluit nr. 64 uit 2010, verbodt „vernieuwing van arbeidsverhoudingen die, op grond van wettelijke of contractsbepalingen, de arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd om zouden zetten naar arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd” en bepaalde

dat arbeidsovereenkomsten die in strijd met die bepaling waren gesloten, van rechtswege nietig waren.

d) Artikel 1, lid 1, van wetsbesluit nr. 368 van 6 september 2001, („Toepassing van richtlijn 1999/70/EG betreffende de raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, gesloten door de UNICE, het CEEP en het EVV”) bepaalde: „De arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd is de norm voor een arbeidsverhouding” (Zo ook, het huidige artikel 1 van wetgevend besluit nr. 81 van 15 juni 2015, inzake „Regeling van arbeidsovereenkomsten en herziening van de regelgeving betreffende taken op grond van artikel 1, lid 7, van wet nr. 183 van 10 december 2014”), terwijl **[Or.5]** op grond van lid 2 van hetzelfde artikel de technische, productietechnische en operationele redenen of redenen voor vervanging schriftelijk moesten worden vastgelegd, op straffe van onverbindendverklaring.

Samenvatting van de ontwikkeling van de toepasselijke wetgeving

- 7 De complexe regelgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in de sector operagezelschappen en orkesten is te onderscheiden in drie periodes:
- 1) de periode waarin de zelfstandige operahuizen en daarmee gelijkgestelde concertinstellingen publiekrechtelijke rechtspersoonlijkheid hadden;
 - 2) de periode waarin de geldende regelgeving voor werknemers van een als onderneming handelende publiekrechtelijke rechtspersoon **[OMISSIS]** van toepassing was;
 - 3) de periode na 23 mei 1998, de datum waarop (op grond van wetgevend besluit nr. 367 van 29 juni 1996 juncto wetsbesluit nr. 345 van 24 november 2000, omgezet naar wet nr. 6 van 26 januari 2001) bovenstaande instellingen zijn omgezet van publiekrechtelijke instellingen naar stichtingen met privaatrechtelijke rechtspersoonlijkheid.
- 8 De derde periode is hier van belang, ten eerste artikel 11, lid 4, van wetgevend besluit nr. 368/2001 dat bepaalde: „Op het artistiek en technisch personeel van de muziekstichtingen die zijn genoemd in wetgevend besluit nr. 367 van 29 juni 1996 zijn de bepalingen van de artikelen 4 en 5 niet van toepassing”, die verlenging (artikel 4) en opeenvolging van arbeidsovereenkomsten (artikel 5) regelden; vervolgens wetsbesluit nr. 91 van 8 augustus 2013, omgezet naar wet nr. 112 van 7 oktober 2013, inzake: „Spoedmaatregelen voor bescherming, exploitatie en herstel van cultureel erfgoed, culturele activiteiten en toerisme”, dat in artikel 11 (Spoedmaatregelen voor sanering van operagezelschappen en orkesten en het herstel van de nationale muzieksector), lid 19 bepaalde: „Arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd bij operagezelschappen en orkesten kunnen enkel worden gesloten middels specifieke openbare selectieprocedures”.

[Or.6]

Samenvatting van de ontwikkeling van de van toepassing zijnde rechtspraak

- 9 De regelgeving van de arbeidsverhouding van bepaalde tijd voor werknemers in dienst van operagezelschappen of orkesten wordt dus, wegens de bijzondere aard van de artistieke prestaties, steeds gekenmerkt door verregaande afwijkingen van de algemene regelgeving, in het bijzonder wat betreft verlengingen en vernieuwingen.

In de periode van omzetting van de stichtingen naar privaatrechtelijke regelgeving, bleek uit rechtspraak dat het verbod van wijziging van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd (stabilisatie) zoals geregeld in 2010 in strikte zin moest worden uitgelegd, doordat het alleen van toepassing werd verklaard op vernieuwingen [OMISSIS]. Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd van artistiek personeel van operahuizen en concertinstellingen bleken bijvoorbeeld, na inwerkingtreding van wetgevend besluit nr. 368 van 9 juni 2001, onderworpen aan de nieuwe regelgeving, waarbij op grond van artikel 11, lid 4, van het wetgevend besluit nr. 368, de artikelen 4 en 5 betreffende verlengingen, voortzettingen en vernieuwingen buiten toepassing bleven. Hieruit volgt dat artikel 3, lid 6, van wetsbesluit nr. 64 van 30 april 2010, na wijziging omgezet in wet nr. 100 van 29 juni 2010, waarin is bepaald dat „op operagezelschappen en orkesten artikel 3, leden 4 en 5, van wet nr. 426, van 22 juli 1977, van toepassing blijft” ook voor wat betreft de periode na de omzetting in privaatrechtelijke entiteiten en na de inwerkingtreding van wetgevend besluit nr. 368 van 2001, enkel bevestigt dat de bepalingen betreffende de vernieuwing van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, het opnieuw in dienst nemen van een werknemer vóór het verstrijken van de wettelijk gestelde minimumtermijn en de opeenvolgende arbeidsovereenkomsten die zonder onderbreking zijn uitgevoerd, niet van toepassing zijn op bovengenoemde arbeidsverhoudingen.[OMISSIS]

- 10 Bovendien heeft de Corte costituzionale (grondwettelijk hof) de ongrondwettelijkheid uitgesproken aangaande de onderhavige voor interpretatie vatbare bepaling in arrest nr. [OMISSIS] op grond van strijdigheid met de artikelen 3 en 117, lid 1, van de grondwet, van artikel 40, lid 1 bis, van [Or.7] wetsbesluit nr. 69 van 21 juni 2013, na wijziging omgezet in wet nr. 98 van 2013, voor zover daarin is bepaald dat artikel 3, lid 6, eerste volzin, van wetsbesluit nr. 64 van 2010 aldus moet worden uitgelegd dat op operagezelschappen en orkesten, vanaf het moment van hun omzetting naar privaatrechtelijke entiteiten, de wetsbepalingen waarbij stabilisatie van de arbeidsverhouding is voorzien, niet van toepassing zijn, vanwege hun strijdigheid met de regelgeving betreffende het aangaan van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd. De uitgelegde bepaling (door verwijzing naar artikel 3, leden 4 en 5, van wet nr. 426 van 1977) verbiedt, op straffe van nietigheid, louter wat betreft de ontwikkeling van de contractuele verhouding, „vernieuwingen” van overeenkomsten voor bepaalde tijd waardoor deze gewijzigd zouden kunnen worden in overeenkomsten voor onbepaalde tijd. Volgens de oude norm geldt (gold) het verbod, met terugwerkende kracht, om arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd om te zetten naar

arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd, ook voor oorspronkelijke gebreken in de rechtsverhouding. Deze bepaling, die niet voorzag in de mogelijkheid tot afwijking van de uitgelegde bepaling, tast(te) zowel het rechtszekerheidsvertrouwen van de werknemers aan, dat werd versterkt door de eerdere regelgeving, als de toepassing van de grondwet door de rechters, omdat de regelgeving tevens van toepassing is (was) op hangende rechtszaken, met als gevolg dat ook eerdere uitspraken hierdoor werden geraakt.

Redenen voor het prejudiciële verzoek

11 In het onderhavige geval moeten ter beslechting van het geschil tevens de na mei 2010 gesloten arbeidsovereenkomsten worden bestudeerd (oftewel die arbeidsovereenkomsten die buiten de werkingssfeer van de uitleggende bepaling vallen, die terugwerkende kracht heeft en strijdig met de grondwet is verklaard). De vraag rijst of de regeling van de Europese Unie inzake bescherming van werknemers eraan in de weg staat dat arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd voor artistieke diensten voor een periode van langer dan drie jaar worden vernieuwd en verlengd, wanneer, op grond van opeenvolgende regelgeving:

- een verbod van stabilisatie van toepassing is (zie boven, sub 6);

[Or.8]

- een wervingsstop van toepassing is (zie boven, sub 8);

- zoals door de Corte Costituzionale is opgemerkt (zie boven, sub 10), heeft de wetgever in 2010, vanwege de in de gewijzigde context noodzakelijke bezuinigingen, met wetsbesluit nr. 64 van 2010 bepalingen van algemene aard vastgesteld, waardoor vernieuwingen zijn doorgevoerd in de regelgeving betreffende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd van stichtingen; ondanks dat de wetgever het noodzakelijk achtte in de arbeidsovereenkomsten voor artiesten te verwijzen naar bepaalde uitdrukkelijk geprogrammeerde artistieke activiteiten, voorziet hij in een afwijkende regeling voor arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd voor operagezelschappen en orkesten en ontheft deze van de verplichting tot inachtneming van de bepalingen van artikel 1, leden 1 en 2, van wetgevend besluit nr. 368 van 6 september 2001, die bepalen dat voor een arbeidsverhouding de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd de norm dient te zijn en dat arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, op straffe van nietigheid, schriftelijk vastgelegd dienen te worden.

12 Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, afgesloten met ingang van 10 mei 2010 en later, kunnen derhalve niet worden omgezet (vanwege het verbod van stabilisatie) en kunnen geen aanleiding geven tot schadevergoeding (als direct gevolg van de erkenning ex tunc van de arbeidsverhouding voor bepaalde tijd) omdat een dergelijke arbeidsverhouding niet meer als dusdanig beschouwd kan worden, nu de algemene verplichte norm (voor operagezelschappen en orkesten) van de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd als standaard voor arbeidsovereenkomsten vervallen is.

-
- 13 Zoals door de advocaat van verzoekster is gesteld, moet worden opgemerkt dat het Hof van Justitie van de Europese Unie in zijn arrest van 26 februari 2015, in de zaak C-238/14 (Europese Commissie tegen het Groothertogdom Luxemburg) heeft vastgesteld dat „Het Groothertogdom Luxemburg heeft, door handhaving van uitzonderingen op de maatregelen ter voorkoming van misbruik als gevolg van het gebruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd die worden aangegaan met losse medewerkers in de amusementsindustrie, niet voldaan aan de verplichtingen die op deze lidstaat rusten krachtens clause 5 van de op 18 maart 1999 [Or.9] gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999 betreffende de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd.”
- 14 Voor zover van belang voor de onderhavige zaak en samenvattend, heeft het Hof in dat arrest meer in het bijzonder het volgende vastgesteld: „44. Met betrekking tot dat begrip „objectieve redenen” heeft het Hof reeds geoordeeld dat het aldus moet worden opgevat dat het ziet op precieze en concrete omstandigheden welke een bepaalde activiteit kenmerken en dus rechtvaardigen dat in die bijzondere context gebruik wordt gemaakt van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd. Die omstandigheden kunnen met name voortvloeien uit de bijzondere aard van de taken waarvoor dergelijke overeenkomsten zijn gesloten en uit de daaraan inherente kenmerken, of eventueel uit het nastreven van een legitieme doelstelling van sociaal beleid van een lidstaat (arrest Mascolo e.a., EU:C:2014:2401, punt 87 en aldaar aangehaalde rechtspraak). 45. Daarentegen zou een nationaal voorschrift dat zich ertoe zou beperken via een wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling in het algemeen en op abstracte wijze de mogelijkheid te creëren gebruik te maken van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, niet voldoen aan de in het vorige punt van het onderhavige arrest gepreciseerde vereisten. Uit een dergelijke louter formele bepaling kunnen namelijk geen objectieve en transparante criteria worden afgeleid om na te gaan of de vernieuwing van dergelijke overeenkomsten beantwoordt aan een werkelijke behoefte, geschikt is om de nagestreefde doelstelling te bereiken, en daartoe noodzakelijk is. Een dergelijke bepaling brengt dus een reëel risico van misbruik van dit type overeenkomsten met zich, zodat zij in strijd is met het doel en het nuttig effect van de raamovereenkomst (arrest Mascolo e.a., EU:C:2014:2401, punt 88 en aldaar aangehaalde rechtspraak)”
- 15 De verwijzende rechter twijfelt aan de verenigbaarheid met de Europese regeling van een regeling als voornoemde nationale Italiaanse regeling, waarbij voor werknemers [Or.10] uit de cultuursector in dienst van operahuizen en orkesten, in situaties, zoals de onderhavige, waarin arbeidsovereenkomsten onrechtmatig in de tijd worden beperkt doch die arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd worden verlengd voor een periode van langer dan 36 maanden (of meer), niet is voorzien in maatregelen ter voorkoming van misbruik, noch wat betreft de omzetting van overeenkomsten voor bepaalde tijd naar overeenkomsten voor onbepaalde tijd (of

van stabilisatie op een andere wijze), noch in een recht op schadevergoeding vanwege de tijdelijke aard van de aanstelling.

- 16 Uit vaste rechtspraak [OMISSIS] kan een norm worden gedestilleerd, die een periode van drie jaar als de standaard stelt, omdat eenzelfde periode van maximaal 36 maanden wordt aangehouden voor civielrechtelijke arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd voor het uitvoeren van vergelijkbare taken in dienst van dezelfde werkgever (artikel 5, lid 4 bis, van wetgevend besluit nr. 368/2001, ingevoerd bij wet nr. 247 uit 2007 en, laatstelijk, artikel 19, lid 2, van wetgevend besluit nr. 81 uit 2015), zodat de totale maximale duur van 36 maanden een standaard vormt voor arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd [OMISSIS]. Bovendien volgt uit rechtspraak van het hof van cassatie [OMISSIS] dat er op grond van Europese regelgeving recht op schadevergoeding bestaat, waarop een werknemer zich kan beroepen die mogelijk ten onrechte een tijdelijke aanstelling heeft gehad of, meer in het algemeen, vanwege misbruik van een dergelijke overeenkomst, in het bijzonder voor wat betreft de verlenging, de vernieuwing of de herhaling contra legem.

Bepaling rechtsvoorwerp voor het verzoek om een prejudiciële beslissing

[Or.11]

- 17 Ten slotte stelt de verwijzende rechter vast dat de Italiaanse regeling voor werknemers in de cultuursector in dienst van operagezelschappen en orkesten niet vereist dat objectieve redenen worden gegeven ter rechtvaardiging van het vernieuwen van arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd. Evenmin bevat zij aanwijzingen betreffende de maximale periode van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd of betreffende het aantal vernieuwingen van bovengenoemde arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen of overeenkomstige normen ter voorkoming van misbruik. Het sluiten van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in die sector is ook niet slechts beperkt tot gevallen van vervanging.

Daar operagezelschappen en orkesten niet verplicht zijn de bepalingen toe te passen die erop toezien dat de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd de gangbare norm vormt in de arbeidsverhouding, sluit die norm, ook in geval van misbruik van opeenvolging van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd langer dan drie jaar en zelfs mogelijk voor het gehele beroepsleven van de werknemer, de stabilisatie van de arbeidsverhouding uit en/of het recht op schadevergoeding. Daaruit volgt dat, rekening houdend met de bijzondere aard van het artistieke werk en van operagezelschappen en orkesten, de regelgeving met minimale normen betreffende het sluiten van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd niet van toepassing is op de volledige sector.

- 18 Het Hof van Justitie wordt derhalve verzocht om een prejudiciële beslissing aangaande de vraag of de Europese regeling (in het bijzonder clause 5 van de raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, gesloten op

■

18 maart 1999, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999, betreffende de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd) zich verzet tegen een nationale regeling (in het bijzonder artikel 3, lid 6, van wetsbesluit nr. 64 van 30 april 2010, na wijziging omgezet naar wet nr. 100 van 29 juni 2010) die, doordat arbeidsverhoudingen voor onbepaalde tijd van werknemers in dienst van operagezelschappen en orkesten worden uitgesloten van de algemene regel volgens welke de gangbare vorm voor een arbeidsverhouding die van onbepaalde tijd is, neerkomt op een volledige liberalisering van dergelijke verhoudingen, zonder dat is voorzien in **[Or.12]** maatregelen tot omzetting van de arbeidsverhouding (stabilisatie) en/of in een recht op schadevergoeding, zelfs niet in gevallen van verlenging van langer dan drie jaar (of meer).

VERZOEKT

- het Hof van Justitie op grond van artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Is de nationale regeling (in het bijzonder artikel 3, lid 6, van wetsbesluit nr. 64 van 30 april 2010, na wijziging omgezet in wet nr. 100 van 29 juni 2010, voor zover daarin is bepaald: „In ieder geval zijn op operagezelschappen en orkesten de bepalingen van artikel 1, leden 1 en 2, van wetgevend besluit nr. 368 van 6 september 2001 niet van toepassing”) in strijd met clause 5 van de raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, gesloten op 18 maart 1999, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999, betreffende de door het EVV, de UNICE en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd?”

- schorst de behandeling van de zaak tot aan de uitspraak op de onderhavige prejudiciële vraag;

- **[OMISSIS]** [standaardformules]

Aldus gegeven te Rome, **[OMISSIS]** op 15 mei 2017.